

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ин Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы
№ 43 (13343) 1987 чылдың февраль 19, четверг

МАССАЛАРНЫҢ ИДЕПКЕЙЛИН, ЧОГААДЫКЧЫ ЧОРУУ—ЭДЕ ТУРГУСТУНУУШКУННУҢ ҮНДЕЗИНИ

РИГА. СЭКП ТК-ның Чилине секретары М. С. Горбачев февраль 17-де Ригага чели келген.

Аэродромга ону Латвиянын Компартиясынын ТК-ның бирге секретары Б. К. Пуго, Латвия ССР-инин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы Я. Я. Вагрис, республиканын Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Ю. Я. Рубин, Латвиянын Компартиясынын ТК-ның бирге секретары В. И. Ленинге турсакалаа чектер салган.

Чектерге Латия кызыла адыгжылар турсакалаа база салган.

М. С. Горбачев республиканын УАЧД-ге чораван. Латвия ССР-инин индустриялык болгаш агроулеттер комитетинин турмушкун башкаруучуларын, эртен алаа черлеринин амылжын түндүктөрүн биле танышкан.

Анда, Риганын төвүнге, Латвиянын амылжын чоншар-биле М. С. Горбачевтин байгаш бекселдери болган.

боор деп бодап турарлар.

Ийет, эде тургустунуушкун калдыг-бир кижинин эрге-ажыктарына дээр, калдыг-бир кижиге биегизин байгай эвес болуп турары чалдай чок. Мыччалажок ол бистин шуптузуска таармыш пайы турарын бистер эске-бисте шупту эде тургустунуушкун, Политбюро-даа болгаш чаа-лаа база эде тургустунуушкун утку алганнар.

СЭКП ТК-ның Чилине секретары В. И. Ленинге турсакалаа чектер салган.

Чектерге Латия кызыла адыгжылар турсакалаа база салган.

М. С. Горбачев республиканын УАЧД-ге чораван. Латвия ССР-инин индустриялык болгаш агроулеттер комитетинин турмушкун башкаруучуларын, эртен алаа черлеринин амылжын түндүктөрүн биле танышкан.

Анда, Риганын төвүнге, Латвиянын амылжын чоншар-биле М. С. Горбачевтин байгаш бекселдери болган.

дык хезири дөст сагыш салыры чугула. Чикээлдерге, спортту аяк керээлдер. Дайын соода калдыг турганын сактыдыр мен. Чуртка үргөлдөргө эмге-тичок турган. Мыччалда-даа фронтучулар чалып кээп, аныктар-биле амылжын элекчилери боор турганнар. Бичан, ону улуг салгалдык кижилери сактыр чаалаас, эң эки массалык спорт, эң эки бот-батынгар уран чүтү турар. Амылжын, дай-лаа эки. Амыг уде коомтер эки, а бот-батынгар уран чүтү мичан эки турган. Бичанган амылжындык калдык хезири — силерни боттарыларда, амылжынга органдарыларда.

Мүдөгө М. С. Горбачев революциянын хоочуннары — Латия кызыла адыгжылар болгаш Ада-чуртуну Улуг дайынның хоочуннары-биле ужурашкан.

Хоочуннарга чүректин ханынганда изиг байыр чедир-бичан, М. С. Горбачев революциянын чаап, тулчуш-кунарга-даа, амыл-ишке-даа, калдыг-даа шыгдалаарга, революцияга, социализмниң хезирге шыгдалыг бадичнаа латыш адыгжыларын мадурлагып чоруун болгаш буржуазиянык биске аажок эрчим, чок деп демдегелген. Ол дөргө, бистин өндүр улуг чаалаа амылжынныс-тыр.

Амылжынга кирип турар амыг үеин салгалдарына ону көрү болгаш бичара эржесок чугула.

Салгал буртуз боду тус-кай дуржулгалык болбайт. Бир эвес салгалдан салгалдык шыгдалыг чок турган болза, амылжыраа докталай боор ийик. Мыччалда-даа аныктар ону демейлеп көр амылжын бодурун чүтү чүтүргөлдөргө биле болуп ужурашкан. Ону күш-биле өрттөргөн херек чок. Мыччалда-даа буржуазия, мерген угаанын аныктар-биле үе-жире — хоочуннарың ат-рогелген. Бис ону деткир, айда байыр чедирис.

Бичанган амыл-ла, ол чүтү бисти Хоочуннарың бүтү-өлөөлгө органдарың тургузар дугайында бодапта чедирин келген. Бистин чуртка чоншунуушкун ол кээр-мичкем үгөн. А ол дөргө, 55 миллион кижиле болгай. Кайы кире төгүлдү, сак-мышкылар, мерген бодап-дээр силер. А бир эвес ону бистин ниитилевиен хоочун калалар болза, төгүлдү даа үстү берген мичан, бистин кайыны тыптып келген индиз-даа бидишмес мичан болуп ийик. А ам силерге эс.

хөлөп тур мен. Силер, эрчим хоочуннар, ийи кол теманы чугааладыр.

Вирезде, партиянын XXVII съездинин соода Топ Комитеттин болгаш бистин чалыштык чорудуп турары политиканын деткир турары партия дөст четтирген. Бо дөргө, Силерниң амылжын-аажок улуг дуржулгалык тургундан үе-жире, мичанган ол биске кончуг чугула. Аныктарга хам-маштыр чүтү кылза экил дөст, Силерниң-биле бистер Октябрьниң эстафетасы улам ийиш апарып болгу-дөст салгалдык белектер амылжынга бүтү-ле чүтүш кылдыр журашкан. Ол дөргө, биске кол чүтү-дүр. Оон ийи дөст бистер чурттап турар бис.

Риганын хоорай органдарынын хоочуннар чөвүлелиниң кижигүн А. П. Залманис бексалаа кирип берген.

Мээң амылжыраама утун-дурбас ийи үе турган деп, ол чугаалаан. Биргиз — кайы Риганын төп кара-башкыны-нын чалыш киж чыдар кал-мерзаның эрттирген 10 чылдың соода политиканын бүтү хоруттагыларын хосталжыа үчүп келген болгаш Латвияга Совет эрге-чарыгына каттап тургусканы 1940 чылдың июнь хүнери. А ийигиз — ол дөргө, кайы амылжыраама болгаш амылжын ленинч нормалары каттап тургузуп тургаш СЭКП-ин XXVII съездинин шиттилеридир.

М. С. Горбачев: Хоочун-нун херек демдөн Силерде кирүп тур мен, партияга каш чыл болган силер?

А. П. Залманис: 1927 чылдан бээр — 80 чыл болуп тур мен.

М. С. Горбачев: Партиянын хуруленине алдан чыл. Ол дөст Силерге четтирген, Ариоль Петрович. А хоочун-нар — Ада-чуртуну Улуг дайынның киржикчилери чү деп бодап турарла?

Латыш кызыла адыгжылар-даа, Ада-чуртуну Улуг дайынның киржикчилери-даа, майаа чугаалаа наамакыш-ка, бистин аныктарымын бистин телептик салгалымы болуун дөст, амылжын-биле бистин кирген улуусту утпалы дөст база Силерниң амылжын Пленумунга чугаалап турганын мичан, чаа чүтүлери немес тургуннар дөст бүтү-ле чүтүлери килер дөргөн мен Силерге бүтүлүр болуп тур мен деп. Совет Эвилелиниң Маадыры, укаар чүтүлүг генерал-майору Н. П. Грошев хармылаан. Бичан биске корум-чурму-лаа турар.

М. С. Горбачев: Январ Пленумунга талаа-биле калды-даа амылжылар, калды-даа бидишмес чүтүлдер Силерге чок бе?

Ф. Я. Миез: Чок, шупту бидиштин.

М. С. Горбачев: Деткиш-кин калдыгы?

И. Е. Палдыя: Бүрүн-биле деткир турар, Михана Сергеевич. Дараагында айда партияга мээң кирип алганымның 70 чыл болуп. Бирин чоругурум, амылжын-мичан чыл бүтүш мен байында, чүтүлүр-ла кел чыган, чүтү дөргө, кылмын билдир бүтү чүтүш аны-ктарга берип чорам мен.

М. С. Горбачев: Адыгжы-лар, партиянын солдаттары, хоочун коммунистер боорун алгыда, узун намызды-лаа болгай. Ол дөргө, тава-силерде энергия, күш бардыр, амылжыраа дөст чүтүлдү-дүр силер.

Я. Я. Лусте: Оон ийиш Ленинниң бугураа барыла...

М. С. Горбачев: Силерниң-биле кады мен ол хей-аыт кирип чоруур. Мичанган бистер ботун улуг уластар-дан, бистин хоочуннары-дан ол бичык тура-соруку дөст амылжын бистин анык салгалымыска смелен база күзеп тур бис. Бичык тура-соруку киж калдыг-даа сорулган күзүсиде, шупту-нун мыдакын эрте боор.

СЭКП ТК-ның Чилине секретары музейиниң хуудууг аалчыларынның монуна дараагында бижилген арты-рып каан:

«Силерниң кайгымык тур-раскаал-музейлер меңо ут-турдурбас сонургады хай-ныктырды. Латыш кызыла

адыгжылар — революциянын ат-сугатгы дайынчылары чорум-на массалык эрес-мад-дырды чорукту көргүскен-нер. Октябрьниң социалист-тик Улуг революциянын чаалаа амылжыннарын кам-галаанын пролетаржы ин-тернационализмниң болгаш эрес-маддырды чорукту дем-дөз болуп, бистин сагыш-сеткилине ол чораван болгаш артар-да. Бистин Төрөн чуртувустун бүтү уластарына латыш адыгжы-ларын мадурлагып чоруу Улуг Октябрьниң иделалы-ларын шынч чорукту үлө-гөр-чүк болуп».

Муң-мун ригажылар, олар-нын ийигиз — хей-хей аны-ктар Латыш адыгжылар шөдөгө чылган.

М. С. Горбачев: Бистер Латыш адыгжылар шөдөгө чорудуусу, ол дөргө, бистин нисте национал чоргаралы-мыс-тыр. Латыш адыгжылар бистин бүтү Төрөн чурту-вустун төгүтүчү кирген. Бичанган Силерде, аныктар-да революциянын адыгжы-дайынчыларын эстафетасын уламчылар, революция-нын корук чок рындары-нын музейине арыг сеткил-биле барып болур эки чик-ке жожа-дыр. Ол амылжын-аажок улуг боттары сорула-ларын шуптувустун сорула-ларын биске чин эвес, нарын. Бисте октар шыгдалыг тур-бай турар, мыччалажок үе бисте хайт негеп турар.

Амылжын-аажок улуг эки-жир болгаш бичымамы-ныс улам херин бодулар ужурашкан бис деп билишкени ам бисте бар-дыр деп бодай-дыр мен.

Оларга чүт шиттиктал тур-арын, кым паштыктал тур-арын чор буртувук, коллек-тив бүтүшкө кижилер бот-тары сайтарын коруп, бугу-дүг ээ бугу-дүг амылжын-аажок чоруткан турарын чедип алырымыс чугула.

Ун: АКШ-тын администра-циянын политиканын улам-на шынчым көр ужурашкан бис.

М. С. Горбачев: Силерге чугаалаа кайы: камгалаа амылжыраама. Боттарымын эрге-ажыктымыс бол-гаш бодуустун айыма чок чорувушту камгалаар арга-шынжымыс хамдарыштыр чугаалаарга, ол дөргө, бистин мыдыктыг херээзис-тир. Бо хүнерде бис күштүг бис, ол чорук бисти тоо көрбейн баар мыдыг арганы кыгыл-даа бербей турар дөргөниге салгышарайын барып болуп силер. А эске талзында, бистин ол кире күштүвүс тайбын даштыкы политиканы чорутушкан, иделейлгит хө-дөлү арганы биске берген.

Москвага болуп эркен де-легей шуулганын ам көрүл-гөт. Делегейин бүтү чурттары-н — 80 амылжын чурттары-н төлөөлүкчилери алаа кириш-кин. Делегейин теарымчалыг байдалча бистин эргилдерин-териске база халыктыг ур-жуктарга чедирин болгаш дег-үскүленишкенин болбас дөргөниге кижилер идепте турарлар. Бичанган мону чуга-алаайы: кымын-даа, оон шитинде АКШ-ты-даа шери-т талаа-биле арганы орал-лашайн турар-лаа болуусу-ска, бодуустун айыма чок чорувушту копкалас бис. Вирезде, мыдыг-дыр.

Ийде, делегейин салым-чолуп бис империализмниң шери-үлөтүр комплексиз-мниң холуна берип болбас бис. Ол хей-хей үгөр-боолар-ны, дүшкүрлүг чорук улуг болурун күзөргө, чүгө дөргө, хей амылжын-аажок амылжын. Ону делегейин калдыг салы-чол манап турары бичин-лаа дүвүртейн турар.

Бистин политикамын ийи талаа бодур: бичык экономика, политика талаа-биле сырый каттыккан ийи-тилд, иделейлгит камгала болгаш иделейлгит даштыкы политика. Ол даштыкы поли-тика бүтү бөмбөргөт кай-гамчык улуг деткишени ал-ган. Шакал мыччалар хөдөлүр алаар бис.

Хүнгө ийи артында СЭКП ТК-ның Чилине секретары Аким-аума мемориал-хөргө чораван болгаш хостак-чы совет дайынчыларга че- (Уланчымы 2-ги арында).

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ХУРАЛЫ

ССРЭ-нин Дээди Совединин Президиумунун хуралы СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүн, ССРЭ-нин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы А. А. Громыкоунуң даргалаашкыны-биле февраль 17-де Кремльге болган.

Эде тургустунуушкунуң болгаш партиянын кадр по-литиканын эң чугула ай-тырылганы социал-эконо-миктиг калбак планга чуга-лашып көргөн СЭКП ТК-ның январь (1987 ч.) Пленумунуң ажылынын түңкелдеринге ханы сеткил ханымышкыны хуралдың киржикчилери ийергейлөө.

СЭКП-ниң XXVII съездинин амылжын кылганы стратегтиг шугуун уламчылап база саймыраты-шаан, ТК-ның Пленуму пар-тиянын, чуртту, бүтү ниити-ледди эде тургустунуушкун-нун орууче коскуу-биле буржуазиялаан, амылжын чаа те-чадазын — иделей-лиг практиктиг хөдөлүш-кинерин, бо чорудууга бүтү амылжын чонш калбаа-биле хаара тударымың те-чадазын тодараткан.

СЭКП ТК-ның январь Пле-нумунун шиттилерин улус депутаттарынын Советтери-нин бүтү чадаларына оона улуг ужу-дуралыг. Чурттуу социал-экономиктик хөгжүл-дөни дүгүлдөргө, ниитиле амылжыраама бүтү адыр-ларын улам ийиш демократи-дар, чоншун социалист бот-эргелени хамылаан, амылжы-чарык чорукту калбарып талаа-биле партиянын ийиш үндүргөни соңгаралымыска сорулгалары улус эрге-ча-гырга органдарынын амылжы-чорудуулашын дыка экижиде-рин негеп турар. Кижилер-нин инициативаны болгаш чогадыкчы чоруп бүтү та-лаа калбарышкы Совет-терин олар угаандырып, амылжын иделейлгит, мас-салаа коску кылдыр, олар-нын дөст киржигелге-биле чорударын оларга ол хүлө-дирип турар. Амыг уде кол чүтүл — Советтерин амылжы-чорудуулашын ханы, бугу-дүг демократия утка-шынч-биле доолдурар, олар амылжы-аажок улуг социал-культура тур-густунуушкунуң бүтү адыр-ларына салдарын чедирген.

боттарынын амылжын стили болгаш методтарын чүт-күлдүг саймыратыптайнган турарын чедип алыры.

Оон соода. Президиумга СЭКП-ниң XXVII съездинин ийишчелдеринге дүштүг аш-чөм продуктуларын бу-дүрерин кылдыр, оларнын шынарын экижидер болгаш чурттакчы чонш оң-беле хандарынын экижидеринге түс чериниң аргаларын амылжы-чар талаа-биле Тажик ССР-инин улус депутаттары-нын Советтеринин амылжын дугайында айтыртып чугаалашкан. Ийишчелди Тажик ССР-инин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. Хаев кылган. Амылжын-херекти ол черге сайтарын көргөн депутаттарың өмүсүзден СЭКП Карачаев-Черкес об-комунун бирги секретары А. А. Ишкеевич динчадыг кылган.

Айтыртып чугаалажы-рынга ССРЭ-нин Дээди Сове-динин Президиумунун Дар-газынын олакчымы, Тад-жик ССР-инин Дээди Сове-динин Президиумунун Даргазы Г. Палаев, Президиум ке-жигүнери — СЭКП Башкыр обкомунун бирги секретары М. З. Шакиров, Кировград областа Новоуральск район-ун СЭКП-ниң XX съездин атыг колхоотун бригадир А. В. Гиталов, а ол мичан ССРЭ-нин Агроулеттер ку-рүне комитетинин даргазы-нын бирги олакчымы А. И. Исеев олар киришкен.

Чугаалашкан айтырты талаа-биле доктаалды хүлөп алган, ону парналгаа үндү-рер.

ССРЭ-нин Дээди Совединге хаммаатыларын кирип тур-ар билдиргилеринин дугайында айтыртып база чугаалашкан. Аныа ССРЭ-нин Дээди Совединин Президиумунун Даргазын олакчылары — Молдав ССР-инин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы А. А. Мокану, Украин ССР-инин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы В. С. Шевченко, Президиум кежи-гүн, Визиниң хөдөлгөс техниктиг пастаазы бугу-дүрүгө каттыкшымын-нын арыкчызы Р. А.

Газрилова олар самаа бер-генер.

Партиянын болгаш хуру-мениң эде тургустунуушкун-че угаанымышкыны совет улустун ийишчел деткир турарын хаммаатыларын билдиргилеринин бадыктал турар деп, хуралга демде-лген. Чурттуу социал болгаш экономикалык хөгжүлгөни дүгүлдөргө, СЭКП-ниң XXVII съездинин ийишчел-дөргөни дөштүг соода по-литиканын боттадырышты-вет демократияны хам-маштырчы угаалган хөгжө-лөри боттадырып дөст олар туржуп турар. Улус депутаттарынын Советтерин, бугу-дүрүлгөни, алаа тер-лерин, органдарынын амылжын экижидеринге, на-дарларын ийиш шынч амылжы-чар, таарыштыр ку-лаарычче болгаш кижизме-ринче угаалган саалаарын база кириген.

Чуртта болгаш даштыкыда болуушкуннары хамма-тылар бүтүш-биле сонургал-ган. ССРЭ-нин тайбынча ин-ишчелди политиканы доолу-дөст деткир турар. Совет ки-жилер Конституцияда бер-генин бугу-дүрүгө четтистерин шү-гүмчүлөөр, алаа-дуржадыг кижилерин шын эвес чүтүл-дери буруу шавыр эртерин иделейлгит амылжыла турар апарган. Бо бүтү чүтүлдер — ниитиле амылжыраама бүтү талаарын улам ийиш демократиялаан угаалган партиянын политиктиг шугу-мунуң дөст түшүлү-дүр.

Бо айтырты талаа-биле хүлөп алганды доктаалар-да хаммаатыларын билдир-гилеринин көмүр, чурт-тачы чонш хүлөп аларын органдарың талаа-биле амылжы улам ийиш эки-жидерин угаалган хөгжө-лөри тодараткан.

Чурттуу күрүне амылжы-раама эске-лаа айтыртыла-рын ССРЭ-нин Дээди Сове-динин Президиуму чугаалаш-кан.

Хүн чурумунда кирген ай-тыртылар чугаалажыраама эштер П. Н. Демичев, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюжков, Ю. Ф. Соловьев олар кириш-кен.

(СЭТА).

Найысылалдың аалчылары — шуулганның киржикчилери

«Ядролук чексек чок деле-гей дөст, кижя төрөлгөтө-лөй динг артырар дөст» дегей шуулганы амылжын докталаа, мыччалажок оон хей-хей киржикчилери совет найысылалын амылжы-чары-ны таарыштыр тү-гүлчүлөтө.

Бойдус эртемденери ССРЭ-нин Эртемдер акаде-миянын президиумунга ССРЭ-нин Эртемдер акаде-миянын вице-президентин Е. П. Велюх болгаш эске-даа эртемденер-биле ужу-рашканнар. Киж төрөлгө-тенин дүвүрдөп турар эң чугула айтыртыларын та-лаа-биле салт-оона солчу-рунга элтиг амылжын арга-лаа тургускай делегей шуулганын амылжын эр-темденер бедн-биле үнө-лөт.

Шуулганын киржикчиле-риниң мурунуга чугаалаарга СЭКП ТК-ның Чилине се-кретары М. С. Горбачевтин дөмдөгөн чүтүлери — де-легей харылааларынын сис-тематын, чегеленишкенин бүтү дүжүренин айты-рылганын, ядролук чексек чок делегейин тургузарынын программанын совет уау-тургалыг чалгыс аай кыл-дыр көрүп турарын эртем-денер бир эл-еткилдег ле-гитин турар. Даштыкы эр-темденер ССРЭ-нин Эртем-денер академиянын президи-умунга чораван болгаш оларнын профессиональ-аайы-биле база туудуш-как харылаалыг айтыр-лар аайы-биле амылжыла тур-ар совет эртемденерин амылжы-биле танымып, кады кылдып турар шынчелде-ринин чоруп турарын чуга-лажып, моон сонгаргы ка-

ды амылжылаагынын пер-спективаларын тодарыт-кан.

Хөгжөткөн болуктерин амылжын программасын алаатканга, «Тегерик сто-л» дегээр эртемденерин жур-муна министрстволарга болгаш ведомстволарга олар-нын ужуражышкыны көмүч хүлөткөниң хөдөл-гөни. Хөгжөткөниң хей кады чалып чоруккан, мыччалажок ужуражышкынын үр-гүчүлөтүр.

Чикээлдерге, Даштыкы сакдыг министрстволу «А. Юносов эңд К. Хаб» конфе-ренци директорлар чөвүлели-нин даргазы А. Юносов хүлө-дөп алган. Делегей рыно-гунга сакдыг чорудар эргени чаа алган бо фирманың совет даштыкы сакдыг органи-зациялары болгаш бугу-дүр-гелер-биле сакдыг-эконо-миктиг харылааларын дугайында чугаа болган.

Москвада ам-даа 14 дат-тыкы эртемденер-биле болгаш элчилер ужура-жышкыны кыл чоруп тур-ар. Канадажылар ССРЭ-нин Эртемдер академия-нын АКШ болгаш Канада институтуна чораваннар. Манап-Уин Шифор не-чашты камгалаарынын Бугу-өн-дөл эртем-шынчыл төвүн чораван. Италиянын делега-циянын кежигүнери Д. Бо-ве биле А. Мальян Бугу-өн-дөл эртемденеринин эр-тем төвүн чораван болгаш оон директор Е. И. Чаво-биле бексалашкан. Д. Бо-ве Тайбы камгалаарынын совет комитетин болгаш бексала киришкен. Доктор Б. Лип-тон (АКШ) ССРЭ-нин 31-нын Психиктиг калдыкыдын бүтү-өлөөл, эртем төвүн чораван.

(СЭТА).

Шуулган доолу-дөст болза, АКШ-тан келген тө-лөөлөр У. Миллер биле В. Рид Москвадан чоругуна далашайн турарлар. Олар ийишчел чонш болгаш бу-рунч талаалар аргамга эр-чен дөст америка комитети төлөөлөр турарлар. Олар ССРЭ-нин 31-нын АКШ бол-гаш Канада институтуна чораван, оон директор ака-демик Г. А. Арбатов-биле бе-седа кылганнар. Америк тө-лөөлөр шуулганын түндүк-терин бедн-биле үнө-лөт-көн. Институт-биле кады чо-рулар шынчелдеринин чаа төлөништин чугаалаашка-ры.

Литература болгаш уран чүтүлдү амылжыраама ССРЭ-нин чогадыкчы эв-лөдөринин төлөөлүкчилери-де ужурашканнар. Соци-алист чурттарынын чогаал органдарынын уду-турчуларын ССРЭ-нин Го-сатчылар эвилели хүлөп алган. «Литература гала-те» содуунун редакцияга «Тегерик сто-л» аргына жу-рамалга болган. Аныа шуул-ганын киржикчилери Г. Грин, Р. Андер, Л. Альфа-бо болгаш эскер-лаа кириш-кен. Олар шуулганын түн-нелдерин бедн-биле үнө-лөт, М. С. Горбачевтин чугаа-нын улуг сонургады хай-ныктыртын демдегел-гөн. Совет болгаш даштыкы культура амылжыраа-мын хөгжүлгөни эки са-ларын чедир эде тургусту-нуушкуну Совет Эвилели-нин амылжыраама бүтү талаарында чоруп ту-рарына бугу-дөргөс деп, олар демдегелгөн.

(СЭТА).

Кызылдың даарымыга фа-бриканын хөдөлгөс Улуг Октябрьниң чедип алынып алаар болуудан социалист чарыш чоруп турар. Оон тик-челдеринин биргелине бо чуртун анык даарымын Рамса Соловьев Сувай сапа-дып, хууда пашыг даала- (Уланчымы 2-ги арында).

СЭКП Топ Комитетинин, ТК-ның Политбюрунун өмүсүзден М. С. Горбачев чымылаа чурттын ханымын байыр чедирген. Силерниң биле ужурашкы, бөгүрү хүнүн бистин по-литиканын дугайын, оон силерге калдыг болганын, калдыг айтыртыларын тур-густунуң кол турарынын дугайында бодаалар-биле сол-чур мейн өөртүчүг деп, ол чугаалаан.

Вирезде, туманын агар турса-даа, силерге ужуш келешкеге өөрү тур мен. Латвияга келер деп пая ме-кээ шадга-ла турган. Үе кү-женишкенин-даа болза, профивиле съездин болгаш эске-даа амылжын мур-чуну болгаш — Силерниң республиканын болгаш Э-тонияга баар деп шиттир-лөө мен. Силерни шунту-ларын көрү мен чоруп-чүр-дүр. Силерниң келди келешкенин дөст четтирген деп, ол чугаалаан. Ригада бисин амылжын турар улус бар бе азы чок бе? (каткы).

Унпер: Рига амылжын тур-ар.

М. С. Горбачев: Бистер амылжылаар ужурашкан бис. Си-лер ону билдир тур боор си-лер деп нагеп тур мен.

Унпер: Билдир тур бис.

М. С. Горбачев: Чаммакты мында деп айтыртылар-дыр: бүтү улус эде тургусту-нуушкунуң, эде тургусту-нуушкунуң динч-ле турар. Ол чүтү бээр? Силерниң ак-тивилер-биле ужурашкан тур-ган, ол теманы чугаалаар мен. Силерниң-биле бо эге-леп турар чүтүлүс — шы-гын херек-тир. Ол дөргө, аят кырчыне үе халааш, атынаже хал киришкен ол эс-еде болгай. Аткаар база көр херек.

М. С. Горбачев: Медерса. Ол кончуг шын-дыр.

Ун: Эң кол чүтү ол-дур.

М. С. Горбачев: Шин, ол эң кол чүтү-дүр. Эң берге чүтү — бистин боттарымыска бодуур ийи. Бир эвес бис ону кылмы аныктар болуусуна, медерсала херек чериче угаандырыптар бол-завууса, мичан бистин чур-туусу шупту-биле буржу-азиялаа боор. Бистер-бай чурт болгай бис. Чүгө кур-ламыларын талаа-биле байлаа эвес. Бодуустуң улуусу, күчүвүс болгаш эртемденер-биле бай бис. Бис-те бүтү чүтүлдер тур. Бис элчон суалай хона берген бис. Оун ам моон сонгар кылбас ужурашкан бис. Силер ону база билдир каан болгай силер. Ол бистин бодуу то-дунар чорувууска база дөст-дөст деп бодай-дыр мен. Бистин улуусу кодуулаа па-риоттар, черге, Төрөн чур-тунга, социализме берилин болган чурту дөст сагыш аарып чорударар. Ол болза эде тургустунуушкунга бистин боттуг күжүвүс-тур. Эде тургустунуушкун дугайын чүтүл даарларың чугаа-ларын эс. А улустун алаа киржигелге болгаш олар боттары, чугаалаа турары-мышка, бүтү байдалым бо-дунуң холуна алыры чугу-ла. Ол кол чүтү, эде тургусту-нуушкунуң кол уткамы-даа ол.

СЭКП ТК-ның Чилине се-кретары Латыш кызыла ады-жыларын улуг турсакалаа музейинге чораван. Аныа ол шөдөгө Рига университетинин болгаш политтехниктиг институтунун студентлери чыгып келген.

— Сеткил-хөмүрлөп кан-ды-дыр деп, Михана Сер-геевич айтырган.

Унпер: Торгун эки.

М. С. Горбачев: Бүгү чүтө эки шыгдалы? Студентлер-ге хамдарыштыр чүтү чуга-лап болуур?

Ун: Бюрократтарын чаа салгалы олардан тыптып кел-бегин.

М. С. Горбачев: Мен база ол дөст мен, мыччалда-даа ол Силерниң база сорулга-лар.

Ун: Бис кызылар бис.

М. С. Горбачев: Оолдар, чуртталгаже иделейлгит-биле кирип турар-дыр силер. Бисте амыг уде болуп тур-ар бүтү-ле чүтүлдер — ол дөргө, колдуулаа, — силер-ге болгай. Ийи-үш чыл соода, боттуг амылжыраа-чуртталганы эгелээр силер. Бичанган эде тургустунууш-кун дугайында чугаалап ту-ра, аныктарың кыйгы са-лы турарымынча даа ужу-рун ында.

Ун: Аныктарга улуу-би-ле бугу-дөргө херек.

М. С. Горбачев: Мен база ол дөст мен.

Ун: Бистин политтехник-тин институтуна басейн дыма-лаа тур тутуун келди.

М. С. Горбачев: Ол батый болбойн аан. Мыччалда-даа дайы-силерниң шупт чаны-парла-лаа шыгжалы. Мен бо-дарымын амылжыраама ка-

М. С. Горбачев: Хоочун-нун херек демдөн Силерде кирүп тур мен, партияга каш чыл болган силер?

А. П. Залманис: 1927 чылдан бээр — 80 чыл болуп тур мен.

М. С. Горбачев: Партиянын хуруленине алдан чыл. Ол дөст Силерге четтирген, Ариоль Петрович. А хоочун-нар — Ада-чуртуну Улуг дайынның киржикчилери чү деп бодап турарла?

Латыш кызыла адыгжылар-даа, Ада-чуртуну Улуг дайынның киржикчилери-даа, майаа чугаалаа наамакыш-ка, бистин аныктарымын бистин теле

ЭЭНЗИРЭЭН КУДУМЧУ, КАТКАН БЫЯШТАР

«Коммунизмге орун» союзу Эвэр районуна бир улуз аймагыларын бирээ. Ол колхозуар үзүн бээр бо үгө чедир дыкка көгжө. Бичин чылдарымда анаа чурттай чордум. Эрткен уелерин сактырма, караамга олзаан туртунуп келир-дир. 1950—60 чыллар үзүн түвө. Бичин колхоз даргазы Александр Топалов Шалай турду. Оон уурткан ажил-агым дээр чедирин бирээ турган. Уелер ителген-биле чонун амыралды дык экижөө. Уулус деген сая дорт баткан Октябрская кулмучу дык көрүштү. Бажым бүрүз кайра-теримин. Дузалал аймагы туптайлар олар өгө бөзүн ковар түвө. Колдуула өгөге бөрүзү ногаа аймаан тараан, хой-малды болгаш тагалары.

Амгы бо эле тургустунушкун үзүндөгү байдалды денээр, мырыдай дедир барган. Чынгыс-даа дагаа азырал олар улус бөзүн көтүрбөдү. Амгы чаагай амыдыралда мынчаар чурттаарга болур бе? Чок болбай, клуб дужунга ду-

жашнак чараш ийн салгыш бар түвө. Бис бичин оолдар турган анаа ойнаар турдуус. Союлунда ол салгыштар ар-гаарыг кылдыр, шыртайла-дыр өскөн. Каймын-даа келген чон ол салгыштарын дык союуруга, магадаар түвө. Суур чаагайжылмазын ол үлө онза кичээнге ап, чылды дорт эргалдеинде чаар-дып, көрүштүг болуруга чурттакчаларын болгаш кал-ды Совет кукумоунун сагыш салыры ол хире турган. Бисен-терин чуртумга бо-ла чедир бээр кичи мен. Чокта чаа баарымга, чаагайжылма-газы терге салгыштыг чепе-ли. Чүгө дээр бети кылдыр деген магадап чуртаалары салгыштар бөзүн тоймал-ган турган. Чонун шагдан бээр бөзөл кези чыл чылдарын улумчалан, эр бөзүлө-көрбөзүн бир херечини бол-ду. Ол салгыштар орну коозураа, хамык аяштар суггарып, ажаазаанын кат-кан, хой кезин оура кескен оттулуп каалган. Ам чүгө оларын төкөткөр артыкын көргөш, кичи чаржынар чор-

ду. Союгу үлө суур чаагайжылмазын кичээнге кош-каан. Ылангыя Шык кудумчу-зүгүн бажыныры ээнирөөн. Ыдыа чурттакчалыг бажың санын. Оларын бөзүн кайра-теримнө чок. Амгы үлө кичи факторунче кичээнге — бирги чегресе тургу турла, мынчаар чурттаарга чегресе бол-ды. Эле тургустунушкуну өг-бүлөсө эгелерин доктаа-штылардык овозаан бол-гай. Бо хире чаагай үлө ду-залал аймагынын өг-бүлөсө боттарыны сайыратпайлар ора-мыны кайып болур. Эрткен чыгыш суур илэин калдыр-кыжы тыйар дээр калды Совет кукумоу чаалыкын. Моон түнелелде союктон дөвөс-көзүнгө тараан меле болгаш картофка суур малын доо болган. Солчу калды Совет-ини кукумоу даргазы Чечек Сыдыкович Чынгыс үстүдө чептерини каян тайладыр деп болор олар ирги?

К. КАРА-МОНГУШ, районун РАУК чөүлөсүн илэин улуг агроному. Эвэр район.

КАРАККА ЧАРЖЫНЧЫГ

Бо черин үзүндөгү чуртта-чаларын бирээ мен. Суур каракка көтүрүл-де өзү са-ыраан. Уе-биле дегер-көжө-бо суурда салгыш бөрү келер боо айтырманын дугайын ма-наа чуртааласым.

Шалайга суур чаа туртунуп турар үлө, амгы дегер: хой ая-машына-техника кайда боор. Чурттакчалар каймык амыралды колдуула бол-биле кылдыр турдуус. Ычангы бир кылган амыралды бирээ — суурну бажынаан бээр куду баткан бута болур. Ол бутадан аккан суур суурну коо кукумчуларын хандырып келген. Барык өгөге бүрүз оон дузаны биле ногааны та-рып чыч чораш. Амгы үлө бо чаагай чанчыл чылдар чор-рууру хомданчыл. Өг-бүлө-лерин дөмдөр-хүрөк, кукум-чаа-биле калып турган, ба-дырган суу чүгө 1980 чылга чедир аккан. Оон чыл чыл-гааны чүгө? Олч сагыш са-лыр улус чогулда. Шалайга

улустан кымыл каан эки ажи-улы үлөсүн билбөзүндө-дир. Буганын бажың суур өскөр чире алгаш барган. Ону элди кылдыр алдыр болза, чурттак-чаларга чаагайжылма ажи-улыга дык-ла дузалыг. Союгу чылдары Берт-Дар суурну ажаа чаржынаан, ор-ганизацияларын болгаш чурт-такчаларын дөвөс-көзүнгө калды-даа мынтар тарып каарга, ажаалаа чогулган ка-лып каар. Чынгыс-дээр, 1976 чылда Бай-Хактаан 300 ас шаран экижөөгө тараан. Оон чүгө 18-и үзүп турар. 1985 чылда баш-ла ол-ла чегресе 400 ас шаран, экижөөгө. Ам-гы үлө оон чүгө тогу үзүп турар. Моон амылда шил-и, нөш, терек болгаш өскө-дө ногаа өзүмдөр тараан, кес-кен калдырып дээр. Бо бүгү чаагай үзүн үзүштөр болу-дуктен чегресе турган болза, дык-ла аяктыг.

Суурну түп кукумчуларын-да, чынгыс-дээр, контора, ма-

газин, почта салбырынын, та-мыда херимен каан чегресе-де олуркан мынтарын суг сөөртүр машина 5—6 айга че-дир сугтарар. Оон илай сок-сан каар. Улаазаан саргарып, куурамып калган боор. Амгы эле тургустунушкун, дүгө-сөзүн үзүндө мынчаар чурт-та болур бе? Нарын тургу-зуга күчүгүр тракторлар амгы үлө каян азыр бар. Оларын-биле ул буганын дил-ли болурун аргалар бар. Чүгө анаа бол-биле керек. Чылгаар үзүн бойдушту мын-чаар калыпал чок амыла-рыкка, кичил-лаа таарыкча чок. Ычангыш союктон дөвөс-көзүнгө, парток болза калды Совет кукумоу суурну чаагай-жылмазын болгаш ногаа-н чыгыштык оонза салгышты салырып турттакчалар күзүп турар.

М. МААДЫР, Тес-Хем район.

«УУЖЕЛЕНГЕН» БОК

Амдагы суурга чорбаан кичи ону кайы ырактан көр-гө, дыкка чарык көстүр. Чүгө дээр, ул суур хамбейиндир чалгып чыдар хыл кылдында турар. Чурттакчаларын бажы-ныры чангыс аай тавыла-ла-биле туртууга болгаш, көрүштүг сүргөй. Ыдыа ийн калып, экижөө, магазин, кели-саа болгаш өскө-дө чег-ресе бар. Бо дээр чонун күн бүрүдө чаагай амыралын бир көсүк херечин-дир. Ын-

чалыжым мээр, мадаа бир таарымайлар турар айтырым-чи чуртааласым. Чүл ол? Бо болза мыла чурттакчаларын суур дөвөс-көзүнгө аян-херин баксы-ларын туртуулга. Чылдым дөрт эргалдеинде суур чаа-гайжылмазын чорудар бол-гай. Чурттакчалар дөвөс-көзү-ринден аштай-арыгалаан богу-н суур чогулган ырак өвөстө төп турары калчан-лаа та-арыкча чок. Мадаа бир-де ду-

гаар келген кичи, ырактан ол овалыган боттарыны көргөш, бөзүр-бөзүр бажырыктар деп болар. Ол «үжелеген» бок-та чүл-ла бар. Суурдан ырак өвөстө төккөн бок чоңуң ырак калыпалды хоралыг-лаа бооп болгай. Ычангыш «Ал-Чыраа» союктон дөвөс-көзүнгө база кя-ды Совет кукумоу бо айты-рыкча салгыш салып, бир тем-чези амыр боор деп алганым.

М. ДОДГАК, Эвэр район.

БАЛЫКЧЫЛАР КАМГАЛАТТЫНГАН

Кызылжаркылар айым-ды бир-де дугарымда өскө-дө калыңар. Кичилерин, ав-томашиналарын, мотоцикл-дерин катый өрик кылдым-дан дош айтканга, амык далайже алаш барганым олар радио-биле амылган. «Ленинград» медокоа дийна-

дыгын хүдөө алган. Дош улам-на хамыла чорупкан. Олч камааты ужуз чүгүлдүн чөртөлдү ужуз үлүкөн. Хат көжөзүлөө. Дош мину-та иштиде көлөк-көзөк кыл-дыр тоглап бүстүп болур. Оларын камгалатчылары — моряктар, аныктарлар,

болгаш кызылжаркылар дүгө-сөзү болгаш азынжыг хөдө-сөлөр. Оон чүгөнде 44 балык тудурыга мынтар болгаш оларын транспорт херекселери камгалатчылар, эрикче үндүртүнгөн.

У. ЗОЛТАРЕВ, Хабаровск. СЭТА-нын корр.

ДЕЛЕГЕЙ МЕДЭЭЛЕРИ

«Ядролук чепсек чок делегей дээр, кичи төрөлгө-нени дигир арттырар дээр» делегей шуулганын, эр кичи-кичилер-биле СЭКП ТК-ның Чыгыше секретари М. С. Горбачевти ужурамышкынын болгаш айнаа кылган чугаазын дугайын дагыткы туртарын парламент болгаш массалыг информ-ацияны өскө-дө чепсектери калбаа-биле таймыл-бар бижип турар.

ВАРШАВА. «Ядролук чепсек чок делегей дээр, кичи төрөлгө-нени дигир арттырар дээр» Москва шуул-ганы, оон кичи-кичилерин СЭКП ТК-ның Чыгыше секретари М. С. Горбачевти чугаазы Польшада улуг со-нуургалды болдурун. Польшанын телевидение М. С.

БЫЖЫГ ТАЙБЫН ДЭЭШ

решен деп медөглөө. Ычангыш адролук чепсекти ууткаар, адролук энергияны тайбын сорулга амы-лаар дээр делегейге бур-гунгаар депшелелег күш-тери бир демкиг демисежир херек деп, ол чуртаалас.

ПАНАМА. Москвага бол-ган делегей шуулганын М. С. Горбачевти чугаазы Совет Эвнелинин чепселе-ниникини дүжүр, адролук чепсекти шуут хоруу-рун дугайында бижып бол-гаш конструктивтиг тур-жуу база катал бадыткаан деп, хамаарышпас чорук болгаш тайбын камгалалы-ны Панама национал чөв-нөлдүг хидүлүг даргазы, Эстер Мария Осес СЭТА-нын корреспондентинге

кондентинге берген интер-вьюга чуртаалас. Ыстың адролук амыч чүс чымын-с-та кичи төрөлгө-нени эр-ге-ажыны хамаарышпас ай-тырмалары чаа политика-га-биле улаан көрүштүг чугаазын совет улуттукчу кичээнге утландырган. Ол кончук шыл. Космосче адролук чепсекти үкүдүрө дүжүкүлүг чорукту чин-дир-дир, чурттар аразына бот-боттарына идегесир чо-рукту чок болдулар болгаш адролук дайынның хай бооп өскүс бөзүнге барымдалы тургузуптар. Ычангыш адролук чепсекти ууткаар-ында шитиптиг бажыны кылмыр делегейин тайбын-миакшыдым бүгү күштери-ден негетинип турар деп, ол медөглөө.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

ры экижидери-биле чедит беш чылда (1986—1990 чыл-дарда) бо адырның мате-риал-техниктиг базанын бижы-лаарынын дугайында айтырманы хуралга чурта-лашкан. Бо соругаан боттанды-рында боттандыгы шыл-гын камгаланы туртууга чугула деп, кыдат солунар бижип турар.

Б. БУДАПЕШТ. ЭДЧ кижигүчүр чурттарыны эксперт-терин болуп өртөн хура-лынга бижып болгаш үр үлө амылааттынар демки-риг релестерин Венгрияны Минхольд хурамынга бот-рун өгөзүр деп шитиптиг хүдөлүг алган. Ону кылы-

рынга херектиг эки шынар-дыг металлды бо хоорайда ээилдирип турар. 1990 чылга чедир Вен-грияны металлуртары бот-дун чуртгы муң тоина хире-ош шынарды кайы ээил-дирип хулазын турар. ТИРАНА. Албанияны бо беш чылда социал-эконо-миктиг хөгжүдөин дүгө-сөзүнгө өртөм улуг роль ойнаар ужуруг деп са-нып турар. Улус амы-агы-нын азыр-буур адырларын хөгжүдөингө сөөлүг чыл-дарга өртөм улуг салым-кымы кирип турар апар-ган, деп «Берри и Популан» солуң бижкен. Чынгыс-дээр, Шкодерде кукурула болгаш

КЫДАТТЫГ

ЧОНУНУҢ САНЫ

ПЕКИН. Эрткен чымын КЭР-нуң чурттагыч чонуну-саны 1985 чылда турганы-биле дөвөс-көзү 14 миллион кичиге өскөн болгаш ам 1 миллиард 60 миллион кичи чөткөн. Бо сан-медо-лер Синхуа агентелиниң таратканы КЭР-нуң күрт-ниң статистика өргөлиниң дымчалдында кирип турар. (СЭТА).

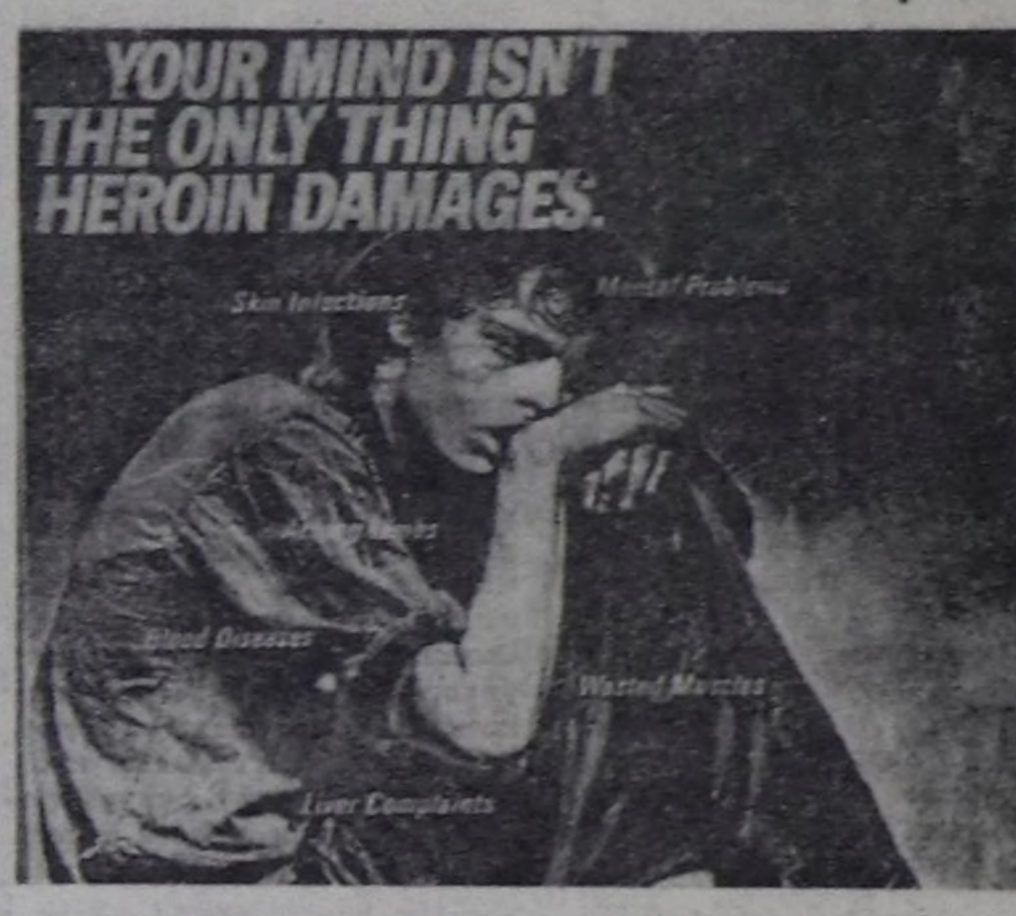
А Э С Т У Д У У

ГВАНА. Кубада «Хурагу» деп баштайгы атомук электри станциянын (Сенфужос провинция) тудуужулары бетоннап кылмы амыралын бирги ээлчези графитке айт-канында алды ай өрте доо-зуканнар. Барык-ла 90 муң хире тоина тулай марканын бетонун станциянын бирги болгаш ийги энергоблоктары-нын, машина ээлинин, хире-ни берген сууларын аргылаар тускай корпусунун болгаш чамдык дузалал объектиле-рин дөжөнгө база ханалары-на кудуп, бижылган. Ылан-гыш ханала чуртканын союма хүдөлү амыр комиссия кылдыган амыралын шы-нарны эки деп дөткөз.

Эксперттерини санап тура-ры-биле амыр, Сенфужос провинцияга бойдуштун илдиг калып дыкка куду бооп бо-лур-лаа болза, Рихтерин са-налган боттандыг 8 бал чедир күштүг чер шимчээшкин бо-лу берген таарыкчаа рес-публиканын бо чугула энерге-тика объектинин амыл чок чорун хандырып шылаар фундаментиин тургузуп алы-рынга тудуужуларга үш чыл негетинген.

Улус амыл-агым улам илай хөгжүдөингө «Хурагу» АЭС чугула ужуз-дузалыг болганы-биле станцияны туду-у өг баштай кылмы турары-биле магалыг болуп турар. Ам оон тудууда тудуужулар-

ОВААРЫМЧАЛЫГ БОЛУҢАР! А К О Л У М

Барыны Европаның парла-газында алган бо чорук XX чүс чылда кичи төрөлгө-нени эр-ге-ажыны хамаарышпас ай-тырмалары чаа политика-га-биле улаан көрүштүг чугаазын совет улуттукчу кичээнге утландырган. Ол кончук шыл. Космосче адролук чепсекти үкүдүрө дүжүкүлүг чорукту чин-дир-дир, чурттар аразына бот-боттарына идегесир чо-рукту чок болдулар болгаш адролук дайынның хай бооп өскүс бөзүнге барымдалы тургузуптар. Ычангыш адролук чепсекти ууткаар-ында шитиптиг бажыны кылмыр делегейин тайбын-миакшыдым бүгү күштери-ден негетинип турар деп, ол медөглөө.

Амгы үлө наркомания кал-баа-биле иелерөө болгаш капиталистиг бүгү чурттарын херек амырдаа хураа туду-у, аныктары, бичи урутарлар-лаа кээргөсөй.

Арага ишпес чорук — амыдыралдың негелдези

ЭМЧИ ШЫНЗЫЛГАЗЫ, ЧИИГЕТКЕН АРАГА БОЛГАШ ӨСКӨ-ДАА

Тогу районун ишчилери шуудуру күш-агымды ээл-чөзө. Ырак-уак ол булуң-иң, ишчилери бир бүрүнчү амыралында хоорубайн күрүнгө өлүк, эът, иш дужаар алааны чедикшичиг күтсөй турар. Тоора-Хемин база өскө-дө суурларын иш-чилери, тайга-даскында мал-чынар, аныктар боттарынын мурунга салган сорулгаларын чедикшичиг күтсөй турар.

Республиканын арага-лааш-кыга болгаш алкоголизмге удуз демисе чорудар комис-сиянын кеңигүнери алаа кам коңук ажаллаш, чамдык чогулчылгы эвес фактылар ра-йонун ажилы чоңуна оон-даа эки ажаллашыгта шап-танды турар дээрин илерет-кенер. Ол чүл дээр чамдык бадурдөлөдөр, албан чегресе болгаш организацилар-да арага-лааш чорутарын ма-да илерет турар.

Арага-лаашкыга удуз ажи-улыны биле районда чоруп турар дээрин республика ко-миссиянын болгаш улус де-путаттарынын район Совет-ини кукумоунун каттыгын хуралдына дөмөглөзү. Чыңаз. Азас көзө Советини кукумоу арага-лаашкыга удуз док-таал үнгөндөн бээр үлө 18 хуралды эрттирген, арага иже-ринге сундулут 90 маагынын хөзөүн сайгарган. Оларын 42-ин тораган.

Тоора-Хем көзө Советинин чамына В. Дорфеев удуз-ткын 9 катан хуралдан. Анаа турар хамыкчыларын сай-тарарында аймага, чамдык организацилар удузукчуларын арага-лааш чорукка удуз калыг кечет ап турарын ба-за дынап чуртаалашкын чедикчилег деп куралга дөмөг-дөз. Ол ишкын ук комиссия-

а ажила Тогула мынг-ла эки эвес. Хамыктын мурунда арага ишпес чорук дээр демиселди эр-ге-ажыны хамаарышпас ай-тырмалары чаа политика-га-биле улаан көрүштүг чугаазын совет улуттукчу кичээнге утландырган. Ол кончук шыл. Космосче адролук чепсекти үкүдүрө дүжүкүлүг чорукту чин-дир-дир, чурттар аразына бот-боттарына идегесир чо-рукту чок болдулар болгаш адролук дайынның хай бооп өскүс бөзүнге барымдалы тургузуптар. Ычангыш адролук чепсекти ууткаар-ында шитиптиг бажыны кылмыр делегейин тайбын-миакшыдым бүгү күштери-ден негетинип турар деп, ол медөглөө.

Районда эки эгелешкен бол-ду. Ол чүл дээр «Май 1» со-юктун ишчилерин Ий көзө Советини дөвөс-көзүнгө арага ишпес оюну турган та-лоонда отбалаар деп сана-лы үндүргөн болур. Ол эге-лешкенин канчаар күтсөй-түн, кандыг дөткөмө алганы комиссия болгаш кукумоу ке-ңигүнерини каттыгын ху-рамынга ол ажил-агымды д-ректору В. Ч. Куулардан ай-тырган.

Союктун ишчилерин, чедикшичиг ажилы болгаш өскө-дө ажилчыларын бо са-налган парток, дөвөс-көзү-нгө иш-биле дөткөз — деп, Ва-лентин Чамыкович чурта-лаш. — Ычылда-лаа ол дөт-көмө оон даштыгы үмөзүн

домудачыг. Ону хары-лаа Ий ортук хулазынын, Со-ветини дөвөс-көзүндө турар Тоора-Хемин калыкшыг хулазынын коллективтерини дөткөзү. Оон туржук көзө Совет кукумоунун ажалла-чылар беш таалонда отба-лар деп саналып хүдөлү ал-бай.

Бо талазы-биле район Со-ветини кукумоу кеңигүнерини чепселе амыл хуралга шүгүмчүлөз. Райкукумоун иштин херектер болгаш ку-март калдыктарында арага-лааш чорутарын фактыла-ры бол.

Арага-лаашкыга болгаш ал-коголизмге удуз демиселе ка-дык камгалал организацин ажилдакчаларын ролю ды-ка удуз болгай. Араганын хо-разын дугайында профила-ктик чорудар, таймыр ажилы кылмы ужурулар, Ындыг турбуже, оларын но-моза лекциялар, бөсөлдөрү-дөзү. Район эмгелдеинде наркологи салбыр айма-а ажитынганы. Арага ишпес чорук дээр нитилелди эге организацилар район эмгел-деинде мынчага тургустунаа.

КАИ экраны

КЫЗЫРЫЛЗА-ДАА...

Февралдык баштайгы он хонунда республиканын автоуоруттарына транспортту оозал-онда беш удаа болган, авер ки-жи кемдөө. Ол азыр-буур коммисиялар дөвөс-көзү-н-де амыралын чедикшичиг күтсөй турар. Тоора-Хемин база өскө-дө суурларын иш-чилери, тайга-даскында мал-чынар, аныктар боттарынын мурунга салган сорулгаларын чедикшичиг күтсөй турар.

Республиканын арага-лааш-кыга болгаш алкоголизмге удуз демисе чорудар комис-сиянын кеңигүнери алаа кам коңук ажаллаш, чамдык чогулчылгы эвес фактылар ра-йонун ажилы чоңуна оон-даа эки ажаллашыгта шап-танды турар дээрин илерет-кенер. Ол чүл дээр чамдык бадурдөлөдөр, албан чегресе болгаш организацилар-да арага-лааш чорутарын ма-да илерет турар.

Арага-лаашкыга удуз ажи-улыны биле районда чоруп турар дээрин республика ко-миссиянын болгаш улус де-путаттарынын район Совет-ини кукумоунун каттыгын хуралдына дөмөглөзү. Чыңаз. Азас көзө Советини кукумоу арага-лаашкыга удуз док-таал үнгөндөн бээр үлө 18 хуралды эрттирген, арага иже-ринге сундулут 90 маагынын хөзөүн сайгарган. Оларын 42-ин тораган.

